

Felles redelighetsutvalg (FRU) for flere institutter i FFA

Etablert av styret i FFA 12.april 2018

Innledning

Ny Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven) sier at alle forskningsutførende organisasjoner skal ha et Redelighetsutvalg. Flere forskningsinstitutter har bedt FFA om å etablere et felles Redelighetsutvalg som tilbud til institutter som foretrekker det fremfor å etablere et eget Redelighetsutvalg. Forskningsetisk utvalg i instituttsektoren (FEU) har utarbeidet forslag til prosedyre for et felles Redelighetsutvalg (FRU).

Styret i FFA vedtok i møte 12. april 2018 å etablere FRU som tilbud til medlemsinstitutter. Rollen legges til Forskningsetisk utvalg i instituttsektoren. Institutter som benytter seg av FRU, må tilpasse forskningsetiske retningslinjer til prosedyrekravene som er utarbeidet. Kostnader med FRU dekkes av instituttene som benytter utvalget i samsvar med saksutredning.

Ordnungen etableres fra 1.juni 2018 og evalueres etter at utvalget har behandlet tre saker eller etter ett år og revideres ev på bakgrunn av erfaringene.

Lovkrav

KD har bekreftet at lovens intensjon vurderes å være oppfylt for de institutter som ønsker å benytte et felles redelighetsutvalg (FRU) etablert i FFA.

Forskningsetiske retningslinjer og lokalt ansvar i det enkelte institutt

Forskningsetikkloven §6 sier at forskningsinstitusjonen skal fastsette retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer og at retningslinjene skal angi når det som ledd i behandlingen av slike saker skal innhentes en uttalelse fra redelighetsutvalget. Dvs det forutsettes at redelighetsutvalgets mandat og retningslinjene i de enkelte instituttene som deler redelighetsutvalg. Et felles redelighetsutvalg forutsetter dermed at forskningsetiske retningslinjer i aktuelle institutter er koordinert med FRUs mandat for denne rollen. Se også [Veileder for etablering av forskningsetiske retningslinjer i instituttene \(lenke\)](#).

Erfaring tilsier at en del saker som meldes inn som forskningsetiske problemstillinger, har i seg elementer av personalkonflikter og andre tema som ikke gjelder forskningsetikk. Disse bør løses på lavest mulig nivå og nær de som eier problemstillingen. Behovet for nærhet og fagspesifikk kompetanse tilsier at saker som meldes inn/varsles som forskningsetiske problemstillinger, skal gjennomgå i første instans i instituttet. Også problemstillinger knyttet til habilitet er sentralt og må håndteres på lavest mulig nivå.

Følgende felles premisser vil gjelde for FRU og for det enkelte instituttets forskningsetiske retningslinjer der en ønsker å benytte FRU:

- Hvert institutt er førstelinje for håndtering av forskningsetiske problemstillinger. Instituttet avgjør selv hvordan førstelinjen organiseres.
- Instituttet ivaretar lovens krav om å fremme god forskningsetikk, herunder forebygging, opplæring, veiledning mm
- Instituttet avklarer om en konkret sak omhandler mistanke om vitenskapelig uredelighet i forskning (se Mandat for FRU og pkt 1-3 i [veileder](#)) og derfor tilsier at uttalelse skal innhentes fra FRU. Andre saker, som saker med karakter av personalkonflikt mv, løses lokalt i instituttet. Hva som tilsier at FRU skal behandle en sak, vil avhenge av en konkret helhetsvurdering av

forskningsarbeidet, av påstandene om mulig uredelighet som er framkommet og eventuelle bevis som foreligger.

Forutsetninger for FRU

Ressursbehov: Rollen som FRU for en gruppe institutter kan generere relativt stort ressursbehov i enkeltsaker. Det vil både være behov for en stabil kompetanse samt å leie inn relevant kompetanse i konkrete saker.

Kompetanse: Institusjonene selv bør ha god kompetanse på forskningsetikk og etablere Forskningsetiske utvalg i instituttet eller i samarbeid med nærliggende institutt eller UH-institusjon. Mange forskningsetiske saker vil ha preg av personalproblematikk og kreve nærhet til instituttet for å håndteres.

Rolle: FEUs mandat er å ta en veiledende og støttende rolle overfor styret i FFA og overfor instituttene, ikke å håndtere enkeltsaker i enkeltinstitutt. FRU skal kunne påpeke feil og mangler ved instituttets ledelse og håndtering av forskningsetiske problemstillinger. FEUs mandat er oppdatert for å ivareta også rollen som felles redelighetsutvalg.

Veileder: Veileder for forskningsetisk arbeid i instituttene er oppdatert (pkt 1-3) mht prosedyre i institutter som ønsker å benytte FRU

Mandat, oppnevning, arbeidsmåte og økonomi

1. Felles Redelighetsutvalg

Etter forskningsetikkloven skal forskningsinstitutter ha et Redelighetsutvalg som skal gi uttalelser i saker om vitenskapelig uredelighet. Institutter kan ha et felles redelighetsutvalg. Styret i Forskningsinstituttene Fellesarena har derfor opprettet et felles Redelighetsutvalg (FRU) for de medlemsinstituttene som ønsker å delta i ordningen.

2. Utvalgets oppnevning og sammensetning.

Medlemmer i Felles Redelighetsutvalg oppnevnes av styret i FFA for en periode på tre år med mulighet for gjenoppnevning.

FRU skal bestå av fem medlemmer. FRU skal samlet ha kompetanse fra flere fagområder og ha erfaring fra forskningsetiske problemstillinger. Minst ett av medlemmene skal komme utenfra instituttsektoren, og ett av medlemmene skal være jurist. Forskningsetisk utvalg i instituttsektoren har rollen som FRU.

Ved vurderingen av medlemmenes inhabilitet gjelder forvaltningsloven § 6. Et medlem regnes som inhabil når det er tale om behandling av en sak knyttet til dennes arbeidsgiver eller eier av arbeidsgiver.

FRU skal gi sine råd til instituttets ledelse på selvstendig grunnlag.

3. Sekretariat

FRU skal ha et fast sekretariat som ivaretar løpende oppgaver. Sekretariatsfunksjonen løses ved å kjøpe kapasitet på treårskontrakter fra ett av medlemsinstituttene og betales på timebasis.

4. Hvem kan fremme saker for FRU

Et forskningsinstitutt som ønsker å delta i ordningen med FRU, må ha forskningsetiske retningslinjer som tilfredsstillers lovens krav, og ha prosedyrer for behandling av saker forut for oversendelse til FRU som er i samsvar med retningslinjer fra FRU (vedlagt)

FRU behandler saker som vedkommende forskningsinstitutt eller direkte berørte forskere anmoder FRU om å uttale seg om. Utenforstående som har en legitim interesse i å få behandlet en sak som reiser forskningsetisk spørsmål, kan også anmode FRU om å behandle den.

FRU avgjør på fritt grunnlag om den vil behandle en sak som er forelagt det i samsvar med annet ledd. FRU kan således for eksempel avslå å behandle en sak hvis vedkommende institutt ikke har klarlagt sakens fakta tilstrekkelig og FRU ikke finner grunn til selv å klarlegge sakens fakta. Det samme gjelder en sak som i det vesentlige dreier seg om annet enn forskningsetiske problemstillinger, saken har liten prinsipiell interesse eller der den som har brakt saken inn for FRU ikke har presisert hvilke forskningsetiske spørsmål som ønskes vurdert.

5. *Prosedyre for behandling av saker i FRU*

- a) Når noen ønsker en sak behandlet av FRU, skal anmodning om dette sendes utvalgets leder ved sekretariatet. FRU avgjør i samsvar med punkt 4 om anmodningen skal tas til følge. Hvis anmodningen kommer fra andre enn instituttets ledelse, skal instituttet gis anledning til å uttale seg om hvorvidt FRU bør behandle saken
- b) Når det er besluttet at saken skal behandles av FRU, vurderer FRU om det er behov for faktaundersøkelser utover det som instituttet alt har gjennomført og anmoder eventuelt instituttet om å foreta dem. FRU kan engasjere ekstern kompetanse i den enkelte sak når det anses som nødvendig. Engasjementet skal drøftes med det berørte instituttet og klageren før beslutningen om engasjement fattes
- c) FRU kan innkalle instituttet og andre berørte til muntlig behandling av saken
- d) Når saken er tilstrekkelig klargjort, avgir FRU uttalelse til ledelsen ved det enkelte institutt. Uttalelsen formuleres som råd til instituttets ledelse, som gir endelig uttalelse. Forskningsetiske retningslinjer i det enkelte institutt avgjør videre saksgang
- e) Berørte forskere og andre med legitim interesse i saken skal innrømmes innsyn i det faktiske grunnlag for FRUs uttalelse, med unntak av opplysninger hvor det gjelder taushetsplikt etter forvaltningsloven, og skal ha tilgang til uttalelsen fra FRU

6. *Finansiering av FRU*

Utvalgsmedlemmenes arbeid i FRU godgjøres av FFA pr time med satser tilsvarende Forskningsrådets timesats. Timesatsen for eksternt utvalgsmedlem kan settes høyere.

Det instituttet som en sak knytter seg til, skal dekke kostnadene forbundet med behandlingen av saken, herunder betaling både for arbeidet til FRU, sekretariatets arbeid, og engasjement av ekstern kompetanse. FFA fakturerer instituttet når FRU har avsluttet sin behandling av saken.